
Mededelingenblad van het Sint Jozefkoor

Februari 2016, jaargang 26, nummer 1

Tempus fugit, de tijd vliegt!

Beste koorleden,

Waar blijft de tijd? Op 30 oktober jl., we kunnen het zo voor onze geest halen, alsof het nog maar een korte tijd geleden is, zongen we Theo *in paradisum*. Theo is uit de tijd gekomen, zeggen ze zo mooi in Twente.

We vierden ons Ceciliafeest zonder hem en toch op een speciale manier mét hem erbij.

De adventstijd met *Rorate* klinkt nog in onze oren. De kersttijd met *Nu zijt welkome* is afgesloten. We hadden 4 zondagen tussendoor (2 t/m 5; tijd door het jaar) en Carnaval ligt alweer achter ons. Nu zitten we aan de jaarvergadering, waar we noodgedwongen, door het wegvallen van onze voorzitter voor het leven, het bestuur aanvullen. Tijd vervliegt!

Augustinus, je weet wel, van zingen is dubbel bidden, heeft over tijd gezegd: "Wanneer maar niemand het me vraagt, weet ik het; wil ik het echter uitleggen aan iemand die het vraagt, dan weet ik het niet."

En nu is de tijd aangebroken voor Tempus quadragesima, letterlijk de 40-dagentijd met wekelijks de *Attende*. Voor we het goed en wel beseffen zitten we in de Goede Week

---

en vieren we Pasen, het feest van de wederopstanding. (met alvast dank aan Pierre voor het mooie boek dat we op Palmzondag in gebruik gaan nemen) Vóór het Pinksteren is hebben we al onze tweejaarlijkse studiereis achter de rug, komt het volgende mededelingenblad en begint de normale tijd door het jaar alweer. Maar wat is normaal? We bekijken dan wel weer of we in de vakantietijd 's zondags kunnen zingen. Voor we er erg in hebben, vieren we het zoveelste Ceciliafeest. Soms lijkt het wel of de tijd ons inhaalt.

Voor de komende tijd wens ik iedereen een gezegende tijd toe. Een tijd van inkeer, op naar het volle leven van Pasen, het voorjaar, de zomer. En ... blijf bij de tijd! Blijf in de tijd! Onze oude pastoor Boelaars, misschien wel net zo wijs als Augustinus, heeft eens gezegd: "Ach! De eeuwigheid duurt zo ontzettend lang, niewaar! Wat zal ik mij hier op aarde gaan haasten, niewaar!" Hij werd ver in de 90. Dus ... Deo volente: Neem de tijd.

Jos Leenen

Rooster

40-dagentijd 2016 t/m Pinksteren

Za.13-02 repetitie, aansluitend jaarvergadering

Zo.14-02 eerste zondag van de 40-dagentijd

Za.20-02 repetitie

Zo.21-02 tweede zondag van de 40-dagentijd

Za.27-02 geen repetitie

Zo.28-02 derde zondag van de 40-dagentijd

Za.05-03 repetitie
Zo.06-03 vierde zondag van de 40-dagentijd
Za.12-03 repetitie
Zo.13-03 vijfde zondag van de 40-dagentijd
**Za.19-03 Hoogfeest van Sint Jozef; inzingen
in de kerk 9.30 uur, H.Mis 10 uur!**
Za.19-03 repetitie
Zo.20-03 Palmzondag
Do.24-03 Witte Donderdag (inzingen 18.30 uur)
H.Mis 19.00 uur
Vr.25-03 Goede Vrijdag (inzingen 18.30 uur)
Viering 19.00 uur
Za.26-03 Paaswake (inzingen in de kerk 20.45 uur)
H. Mis 21.30 uur
Zo.27-03 Hoogfeest van Pasen
Za.02-04 repetitie
Zo.03-04 tweede zondag van Pasen
Za.09-04 repetitie
Zo.10-04 derde zondag van Pasen
Za.16-04 repetitie
Zo.17-04 vierde zondag van Pasen
Za.23-04 repetitie
Zo.24-04 vijfde zondag van Pasen
Za.30-04 geen repetitie
Zo.01-05 zesde zondag van Pasen
Wo.04-05 studiereis (vertrek)
Do.05-05 studiereis (Hemelvaart)
Vr.06-05 studiereis
Za.07-05 studiereis (thuiskomst)
Zo.08-05 zevende zondag van Pasen
Za.14-05 repetitie
Zo.15-05 Hoogfeest van Pinksteren

Jaarverslag St. Jozefkoor 2015

Na het feestelijke jubileumjaar 2014 zal 2015 vooral in onze herinnering blijven als het jaar waarop we afscheid moesten nemen van Theo Bastiaans. Na een ziekte van tweeënehalf jaar overleed Theo in de namiddag van 23 oktober, thuis in het bijzijn van zijn familie. Theo was bij zijn overlijden 54 jaar lid van het koor waarvan hij 37 jaar als voorzitter functioneerde. De uitvaartmis voor Theo vond plaats op vrijdagmiddag 30 oktober in de St. Jozefkerk. Met het overlijden van Theo hebben we een trouw en bevlogen koorlid, een uitstekende voorzitter, maar bovenal een dierbare vriend verloren.

Zaterdag 28 februari luisterde het koor b.g.v. het 50-jarig huwelijksfeest van Peter en Riek Gruithuijzen de Heilige Mis op in de kerk van Nederwetten. Naast het koor gaf ook de Capella Musica Sacra acte de presence.

Op 24 oktober maakte het koor een serie proefopnamen uit het Vesperale van Margriet van Cortenbach ter voorbereiding van een definitieve opname in 2016.

Het Ceciliafeest werd gevierd op zondag 22 november. Er waren dit jaar twee jubilea te vieren. (zie verslag verderop in dit blad)

Tijdens de vakantieperiode was het koor in staat om iedere zondag de Hoogmis op te luisteren. Het koor was ook in de gelegenheid op zaterdag 15 augustus de H. Mis van Maria Ten Hemelopneming te verzorgen.

Als gevolg van verhuizing naar het midden van het land was Jan Hendrixx genoodzaakt zijn lidmaatschap op te zeggen. Bij de dames beëindigde Fettje Suijs haar kooractiviteiten. Daarmee telde het koor per 31 december 2015 nog 19 leden.

Ceciliafeest 2015

Zondag 22 november 2015, tevens haar naamdag hebben wij het feest gevierd van Sint Cecilia, dat begon in de kerk. Na de mis hebben we het Ceciliafeest voortgezet in het Theo Driessen Instituut met een lunchontbijt, waarna als eerste Jo Kuijpers gehuldigd werd vanwege zijn 70-jarig zangers-jubileum en ook als eerste de grote plaquette van Sint Jozef ontving.

De tweede jubilaris was Jos Leenen. Hij herdacht, en wij met hem, het feit dat hij in 2015 25 jaar dirigent was van het Sint Jozefkoor. Jos ontving van de parochie een oorkonde en de plaquette van Sint Cecilia.

Jan van Bussel gaf een lezing over de geschiedenis van Helmond in het algemeen en van de Sint Jozefkerk in het bijzonder.

Er was een speciaal In Memoriam voor Theo Bastiaans. Jos Leenen droeg een aantal gedichten voor waaronder het mooie vers over "Theodorus" waarbij Bachs toepasselijke *Bist du bei mir* gezongen werd. (red.: door Rien Lieffering) De dag werd met een prima verzorgd buffet afgesloten.

Rien Lieffering

Cursus Gregoriaanse Modi

Voor belangstellenden van ons koor startte Jos Leenen enkele maanden geleden een korte cursus Gregoriaanse modi. Gedurende de twee jaar dat ik nu lid ben van het Sint Jozefkoor, waren de enige voor mij bekende begrippen uit het gregoriaans 'arsis' en 'thesis'. Ik sloot mij dus graag aan om wat meer te weten te komen over de modi, de verschillende toonsoorten.

Aan de hand van het luisteren en nazingen van bekende liedjes zoals o.a. "Altijd is Kortjakje ziek", leerden we te onderscheiden of een liedje majeur of mineur is. Jos besteedde veel tijd aan het overzichtelijk maken van de modi, zodat we de plaatsen van de grondtoon en de dominant in elke modus naast elkaar kunnen zien. Ook aan de opbouw van een melodie werd aandacht besteed. Voor mij was deze cursus een eerste snuffelen aan de theorie van het Gregoriaans. Ik vond het prettig en heel leerzaam. Dat er zo veel toonsoorten zijn, daar had ik geen idee van. Als Jos nu tijdens de repetitie een modus benoemt, kan ik het op het door hem gemaakte kleurenschemaatje even snel opzoeken. Heel handig! Dank je Jos, voor zo veel enthousiasme en inzet om ons wegwijs te maken in de Gregoriaanse modi!

Marion Dings

Als eerste zou ik willen zeggen dat het een hele leerzame cursus was, heb er toch veel van geleerd! Maar dat wil niet zeggen dat ik om eerlijk te zijn het allemaal al begrijp? En daar bedoel ik mee, dat het nog allemaal dieper tot me door moet dringen, best wel pittig!

Netty

Onder dankzegging aan Jos Leenen wil ik jullie graag mededelen dat de cursus over de modi, die Jos gegeven heeft zeer interessant en leerzaam is geweest. Ongetwijfeld zal zijn voorbereiding voor deze cursus veel tijd gekost hebben. Hij heeft op zeer deskundige wijze ons wegwijs gemaakt in de modi. Met veel plezier heb ik de cursus gevolgd en mocht hij die cursus nogmaals geven dan raad ik eenieder aan om hem te volgen. Het is echt de moeite waard. Een dankbare `leerling` ,
Wim Dor

De modicursus Gregoriaans was een intensieve beleving, waarin gedurende een korte tijd vooraf aan de repetitie op zaterdag, Jos Leenen heel compact vertelde over de achtereenvolgende 8 modi.

Het duurde even voordat er iets meer begrepen werd van wat dat voorstelde. De korte tijd van 18u00 tot 18u15 en uitgespreid over een langere periode maakte het soms moeilijk de kennis te integreren. Pas in de laatste lessen viel het kwartje bij mij. De cursus was intensief, levendig en plezierig. De diapresentatie (powerpoint) was heel helder weergegeven in kunstige en spitsvondige schema's met mooie kleuren. Ik merk dat het nog wel even praktijk vergt om deze kennis in het zingen toe te passen bv. bij de begintoon van een Gregoriaans gezang, wanneer Jos enkele tonen laat horen die als het ware de begintoon aangeven. In ieder geval smaakte deze cursus naar meer. Ik denk aan de sprongen van tonen in gezangen, waar de echte Sint Jozefzangers fluitend goed terecht komen. Dit was mijn eerste echte Gregoriaanse zangles in een toch wel ruim 30-jarige Gregoriaanse zangpraktijk. Jos, heel veel dank voor je groot enthousiasme.

Antoon van der Burgt

Over de modi

Modus (meervoud modi) is Latijn voor:

-manier

-wijze van uitdrukken

-verschijningsvorm

i.v.m. het gregoriaans kunnen we spreken van verschil in toonsfeer. Het gregoriaans heeft 8 van die toonsferen of modi.

In de westerse cultuur is de muziek gebaseerd op het 12-tonig toonstelsel. (chromatische toonladder)

Als we alle opeenvolgende (witte en zwarte) toetsen van de piano aanslaan, dan komen we op de dertiende toets een octaaf hoger uit.

Moderne componisten maken wel gebruik van deze notenreeks. De afstanden tussen de tonen zijn gelijk.

De 12-tonige ladder klinkt al wat vreemd in onze oren.

In andere culturen maken ze zelfs gebruik van tonen daartussen. (tot 19, 24, 31, 43 of 53 intervallen per octaaf)

Denk bv. aan Arabische muziek of muziek uit India, China of Indonesië. Onze geconditioneerde oren bestempelen die tussentonen al gauw als vals.

De 7-toonsladder, voortkomend uit die van 12, klinkt voor onze oren zeer vertrouwd.

do re mi fa sol la ti en als achtste (octaaf) do

Het woord octaaf ontleend dus aan de 7- toonsladder zijn betekenis.

(In alle toonstelsels uit alle culturen is het *díe* noot die in de verhouding 1:2 staat met de beginnoot.)

In de 7-toonsladder zitten 5 hele toonsafstanden
en 2 halve afstanden

bij majeur: do re mi-fa sol la ti-Do

bij mineur: la ti-do re mi-fa sol la

Het verschil in majeur en mineur wordt bepaald door de
verschillende plaatsing van de halve afstanden. Bij majeur
(=groot) is de terts do-re-mi groter dan bij mineur (=klein)
de terts la ti do

De verschillen in toonsfeer bij de 8 gregoriaanse modi
worden eveneens in eerste instantie bepaald door de
ligging van de halve afstanden.

Een paar begrippen:

Grondtoon: die toon die eindtoon van een melodie is en
ook vaak de begintoon.

Dominant: (Dominus=Heer) overheersende toon

Overzicht gregoriaanse modi

	I	II		III	IV		V	VI		VII	VIII
	auth.	plag.		auth.	plag.		auth.	plag.		auth.	plag.
	re			mi			fa			sol	
							mi				
	do			re						fa	
	ti						re			mi	
	teu			do							
dominant	la	la		ti	ti		do	do		re	re
					teu		ti	ti			
	sol	sol		la	la		teu	teu		do	do
							la	la		ti	ti
	fa	fa		sol	sol						
	mi	mi					sol	sol		la	la
				fa	fa						
grondtoon	re	re		mi	mi		fa	fa		sol	sol
							mi	mi			
	do	do		re	re					fa	fa
		ti						re			mi
					do						
		la			ti			do			re
	re-modus			mi-modus			fa-modus			sol-modus	

Griekse benaming voor de kerktonsoorten:

protus (1)

deuterus (2)

tritus (3)

tetrardus (4)

dorisch/hypo- d.

phrygisch/ hypo-ph.

lydisch/hypo-l.

mixolydisch/hypo.m.

In de authentieke (auth.) modi (I,III,V en VII) is de afstand van **grondtoon** naar **dominant** een kwint.
(re-la, mi-ti, fa-do en sol-re klinken hetzelfde)

In de plagale* (plag.) modi (II, IV, VI en VIII) is de grondtoon dezelfde als in de authentieke modus.
De dominant ligt daar een grote of kleine tert boven de grondtoon of een tert onder de dominant van de authentieke modus.

Uitzonderingen:

De oude dominant in modus III is de **ti**. In latere composities domineert de **do**. (De halve afstand ti-do leidde naar de do.)

In modus IV is **la** dominant (een tert onder de **do**) en komt ook **sol** als dominant voor (een tert boven de **mi**).

In modus VIII is **do** over het algemeen de dominant. (De halve afstand ti-do leidde naar do)

De toon onder de grondtoon is (zeker in een cadens) zeer bevestigend voor de modus. (in modus I,III en VII, een hele afstand, in V een halve)

* De plagale omvang van een modus (plagios is Grieks voor opzij, scheef of vals) is de afgeleide nevenvorm van de authentieke modus.

Er is een ingekleurd overzicht beschikbaar op het formaat van het graduale

Jos Leenen

Verjaardagen

Februari	09	Hanneke van Saaze
	10	Antoon van der Burgt
	21	Hans van Saaze
Maart	21	Wim Dor
	24	Wim van Hugten
April	15	Rien Liefvering

Bestuur, dirigent en leden feliciteren jullie van harte en wensen jullie een fijne verjaardag toe.